

08-12-2025

Social- og boligministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Høringssvar til loft over taksterne for krisecentre og herberger m.v. samt indførelse af krav om driftsaftale for private herberger:

Vi i SAND takker for muligheden for at afgive høringssvar.

Lovforslaget om ændringer på § 110-området præsenteres som et styringsværktøj, der skal sikre faglig kvalitet og økonomisk bæredygtighed på herbergsområdet. Men i stedet for at styrke indsatsen for mennesker i hjemløshed, risikerer lovforslaget at blive en slet skjult afviklingsreform – og dermed en blankocheck til kommuner, som allerede i dag ikke lever op til deres forsyningsforpligtelse på herbergsområdet.

En styringsmodel uden retning

Med lovforslaget foreslås det, at kommunerne og de regionale koordinationsfora (KKR) tillægges kompetence til at begrænse udbuddet af herbergspladser gennem krav om driftsaftaler. KKR består af borgmestre og kommunalpolitikere i de respektive regioner og varetager kommunernes interesser. Forslaget indebærer således en markant forskydning i styrkeforholdet mellem kommunerne og civilsamfundsaktørerne. Civilsamfundet, navnlig de selvejende organisationer, har historisk set været bærende for udviklingen af herbergsområdet og udgjort den primære innovationskraft. Når lovforslaget ikke samtidig indeholder en mekanisme, der sikrer mulighed for udvidelse af kapaciteten, fremstår initiativet som et ensidigt kontrolinstrument. Dette er stærkt problematisk.

Social- og Boligstyrelsens kapacitetsanalyse fra 2023 konkluderer udtrykkeligt, at staten bør kunne gribe ind og sikre etableringen af egnede tilbud i tilfælde af lokal eller målgruppespecifik mangel på herbergspladser, eksempelvis for unge eller personer med komplekst misbrug. Det rejser spørgsmålet om, hvorfor denne mulighed ikke er indarbejdet i lovforslaget.

I kapacitetsanalysen anbefales det:

”Det vurderes nødvendigt, at Social- og Boligstyrelsen tildeles beføjelser til at kunne reagere i de tilfælde, hvor kapaciteten ikke er tilstrækkelig til at imødekomme behovet, og hvor kommunerne ikke selv sikrer oprettelsen af egnede tilbud.”

— *Styring af kvalitet og kapacitet på § 110-området, s. 29*

Social- og Boligstyrelsens kapacitetsanalyse fra 2023 fastslår dermed, at staten bør kunne gribe ind og sikre oprettelse af egnede tilbud, når der opstår lokal eller målgruppespecifik mangel på pladser. Denne anbefaling er ikke indarbejdet i lovforslaget, selvom styrelsen vurderer, at sådanne beføjelser er nødvendige, når kommunerne ikke lever op til deres forsyningsansvar. Dermed risikerer lovforslaget at prioritere økonomiske hensyn på bekostning af faglige vurderinger.

Faglige anbefalinger er blevet tilsidesat

Det bør endvidere fremhæves, at Social- og Boligstyrelsen anbefalede, at takstloft og faglige minimumskrav skulle have tre år til at virke, før eventuelle kapacitetsindgreb blev overvejet. På trods heraf bevæger ministeriet sig direkte videre til udbudspligt og styringsmekanismer, som i praksis vil ramme særligt mindre selvejende aktører, der ikke besidder de nødvendige administrative ressourcer til at deltage i udbudsprocesser. Konsekvensen kan blive, at erfarne og fagligt stærke tilbud forsvinder, hvilket vil være til skade for den målgruppe, indsatsen er sat i verden for at understøtte.

Styrelsen skrev:

”Det anbefales, at både den allerede vedtagne omlægning af indsatsen mod hjemløshed (Housing First) og de anbefalede tiltag i modellens første spor indføres og får mulighed for at virke i en periode på tre år [...] hvorefter der kan tages fornyet politisk stilling til behovet for supplerende kapacitetsregulerende tiltag.”

— *Styring af kvalitet og kapacitet på § 110-området, s. 5*

Lovforslaget synes desuden at hvile på en fortælling om, at private herberger opnår urimelige økonomiske gevinster og uberettiget tilegner sig midler, der burde komme hjemløse til gode. Heraf begrundes takstloftet. Imidlertid ville et takstloft ikke have forebygget de svindelsager, der har været omtalt i medierne; dette er derimod en opgave for det sociale tilsyn, som for nylig er blevet beskåret. Flere har netop fremhævet behovet for at styrke tilsynets økonomiske kontrol for at minimere risiko for svig.

Sagen om Mændenes Hjem illustrerer desuden kompleksiteten: Herberget var lige ved at blive lukket af tilsynet pga. uregelmæssigheder i regnskaberne, men det viste sig, at uregelmæssighederne skyldtes Københavns Kommunes udtræk af midler fra herbergets budget til finansiering af egen forvaltning. Det er således den samme kommunale aktør, der med lovforslaget skal have endnu større indflydelse på prissætning og forsyning af pladser.

Flere herberger og særligt i København, men også i andre kommuner har gennem årene opsagt driftsoverenskomster, fordi kommunens økonomiske rammer gjorde

det umuligt at udvikle tilbuddene fagligt eller vedligeholde bygningerne. Disse erfaringer giver ikke et betryggende grundlag for at overlade den centrale forvaltning af området til kommunerne alene. Der er betydelig risiko for, at styringen fremover alene baseres på lavest mulige omkostninger frem for faglige behov og kvalitet.

Kommuner svigter allerede deres forsyningsansvar

SANDs erfaring viser, at flere kommuner ikke lever op til deres forsyningsforpligtelse. Der mangler tilbud, der mangler pladser, og hjemløse borgere afvises, fordi der ikke er ledige herbergspladser. Lovforslaget risikerer at give kommuner, der allerede har vanskeligt ved at løfte opgaven, et politisk argument for fortsat ikke at prioritere området, eftersom lovgivningen åbenlyst sigter mod mulighed for kapacitetsnedbringelse.

Det er afgørende, at udviklingen i afvisninger monitoreres systematisk.

Henvendelsesstatistikken for 2023 viser næsten 11.400 henvendelser fra borgere, der ikke fik plads, hvilket er baseret på indberetninger fra kun lidt over halvdelen af landets tilbud. I ca. 12 procent af tilfældene skyldtes afvisningen, at borgeren ikke blev vurderet inden for målgruppen, mens langt størstedelen blev afvist på grund af manglende ledige pladser.

Notatet angiver:

”Knap ni ud af ti af henvendelserne, hvor borgeren vurderes inden for målgruppen, afvises som følge af, at der ikke er en ledig plads på henvendelsestidspunktet [...]”
— *Notat om henvendelser på § 110-tilbud, 2023, s. 5*

Samtidig har socialministeren anerkendt behovet for bedre data, men det er lige så vigtigt, at statistikken får en reel funktion i styringsmodellen. Der bør indføres en forpligtelse til politisk og administrativ handling, når afvisningerne stiger.

Statistikken kan desuden identificere mangler i tilbudstyper. I Region Midtjylland blev eksempelvis 37 procent afviste i 2023 på grund af misbrug fordi de pågældende tilbud var rusfrie. Mangelfuld tilbudssammensætning kan ikke korrigeres gennem de foreslåede regler.

Ingen kapacitetsstyring uden boliger

Det mest markante svigt i lovforslaget er fraværet af en kobling til boligpolitikken. Kapacitetsanalysen dokumenterer, at stigende opholdslængder hovedsageligt skyldes mangel på betalbare boliger. Alligevel indeholder lovforslaget ingen pligt for kommunerne til at sikre udslusning, sikre billige boliger eller prioritere mennesker i hjemløshed i boligdelen af deres planlægning.

Forslaget anerkender dog indirekte boligproblemet ved at videreføre statens 50 procent refusion af udgifter de første 120 dage frem for at reducere perioden til 90 dage fra 2026. Dette er et nødvendigt, men utilstrækkeligt, greb.

Siden hjemløsereformens begyndelse i 2021 har både kommuner og KL tilkendegivet et ønske om at reducere antallet af pladser, ofte begrundet i stigende udgifter på det specialiserede område. Men uden alternative boligløsninger vil en reduktion af herbergspladser alene skubbe mennesker længere ud i hjemløshed – ikke tættere på en permanent bolig. Dette vil være både uforsvarlig forvaltning og i direkte modstrid med målsætningen om, at herbergspladser skal være tilgængelige for alle, der har behov for dem.

Justér balancen, før det er for sent

Lovforslaget bør ændres på følgende punkter:

1. **Indfør en statslig modvægt til den kommunale styring** – staten skal kunne pålægge kommuner at etablere pladser, når data viser mangel.
2. **Knyt styring tættere til henvendelsesstatistikken** – som minimum skal den offentliggøres og analyseres årligt.
3. **Sæt boligpolitikken på dagsordenen** – før der skæres i herbergskapaciteten, skal der foreligge konkrete resultater i kommunernes udslningsindsats og byggeri af billige boliger.
4. **Respekter de faglige anbefalinger** – implementér takstloft og faglige krav først, og evaluer effekten efter tre år, som Social- og Boligstyrelsen foreslår.

Lovforslaget forsøger at rydde op i uklar økonomi og svingende kvalitet. Det er i sig selv forståeligt. Men uden krav om bolig, uden værn mod afvisninger og uden statsligt modspil, risikerer loven at blive en glidebane mod lavere kapacitet og højere hjemløshed.

Med venlig hilsen

SAND – De hjemløses Landsorganisation

SAND – De Hjemløses Landsorganisation
Sundholmsvej 34, st.
2300 København S
Tlf: 89 93 70 60
Mail: sand@sandudvalg.dk

SAND – De Hjemløses Landsorganisation
Sundholmsvej 34, st.
2300 København S
Tlf: 89 93 70 60
Mail: sand@sandudvalg.dk

